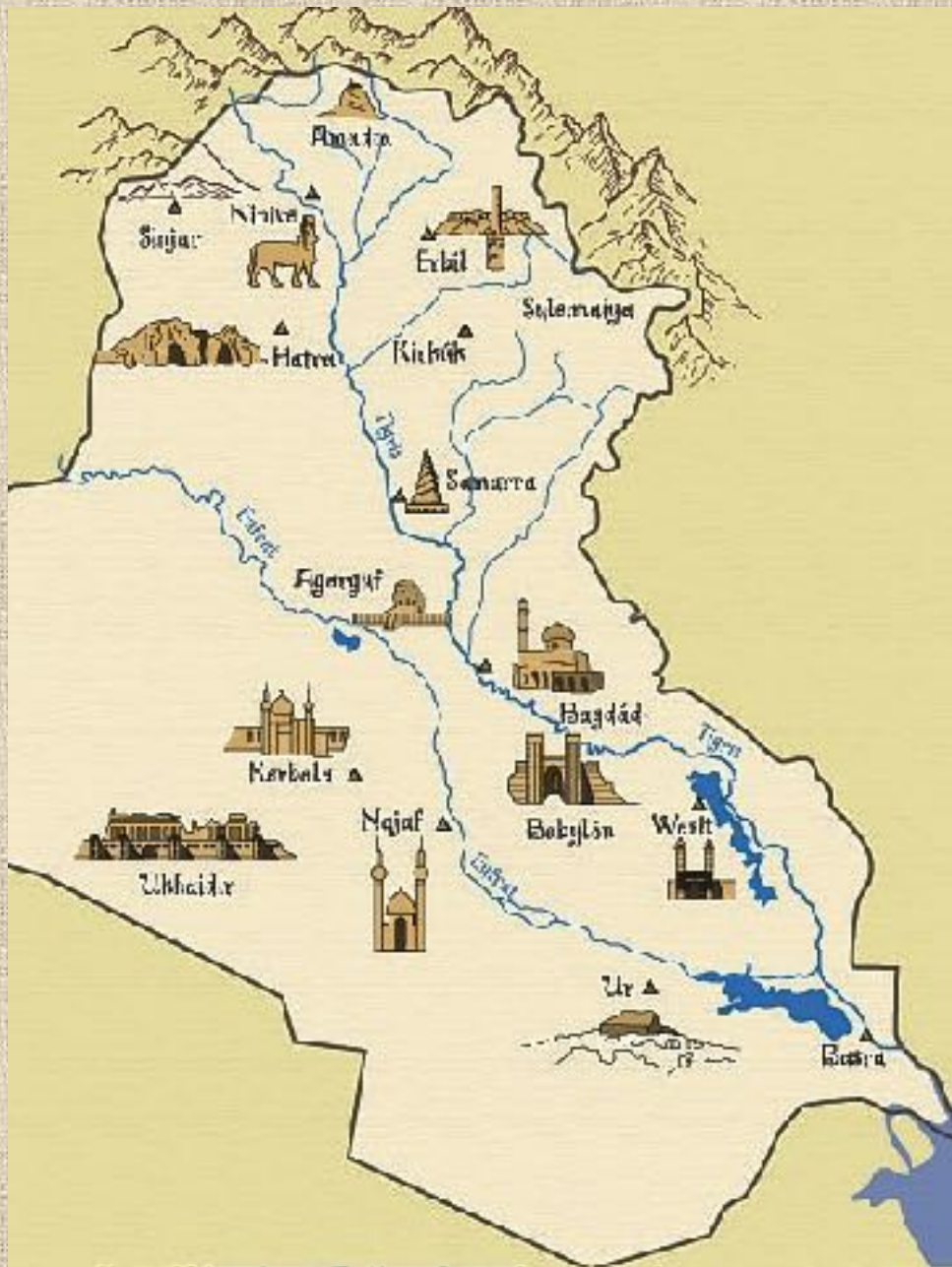

Písennictví staré Mezopotámie

Epos o Gilgamešovi

- nejstarší literární památka na světě
- v ústní podobě již ve 3. tisíciletí př. n. l.
- první písemné zpracování (v sumerském jazyce) pochází z 2. tisíciletí př. n. l.
- napsán na dvanácti hliněných destičkách klínovým písmem
- nejlépe dochovaná verze ze 7. stol. př. n. l. - pochází z knihovny asyrského krále Aššurbanipala v Ninive
- rozlušťeno okolo 2 000 veršů.

Při vykopávkách v troskách města Ninive objevil britský archeolog Austen H. Layard zbytky Aššurbanipalovy knihovny, jež obsahovaly přes 20 000 hliněných tabulek popsaných neobyčejně složitým a tehdy nesrozumitelným klínovým písmem. Dopravil je do Londýna, kde se dostaly do Britského muzea, tam čekaly na rozluštění a zpracování. V té době nikdo netušil, že mezi nimi jsou také tabulky s Eposem o Gilgamešovi, o němž se ostatně vědělo jen tolik, že prý kdysi existoval. Klínové písmo vzdorovalo vědcům dlouhé desítky let, teprve roku 1872 objevil Brit George Smith zlomek velké tabulky, jež pocházela z Eposu o Gilgamešovi. Její překlad vzbudil přímo senzaci: obsahovala totiž popis potopy světa, a to zčásti přesně stejnými slovy jako bible. Tabulce však chyběl konec. Smith se tedy vypravil do Ninive a tam jej v opuštěných rozvalinách jakoby zázrakem našel. Další archeologové vykopali pak další zlomky tohoto eposu, jiné se našly mezi tabulkami v jiných muzeích, do nichž se dostaly z dřívějších vykopávek.

Epos

- dlouhá výpravná báseň s bohatým dějem
- kromě hlavní dějové linie sleduje i mnoho vedlejších příběhů (epizod)
- hrdinové - výrazné postavy (vládcí, bohové, ...)
- mnoho podob - hrdinský, rytířský, duchovní,...

Obsah

- **Gilgameš**, král města Uruk, je ze dvou třetin bohem a z jedné třetiny člověkem. Nutí obyvatele k tvrdé práci při výstavbě městských hradeb.
- obyvatelé města žádají o pomoc bohy, ti posílají na zem polodivokého **Enkidua** - zápasí s Gilgamešem, pak se spřátelí a vydají se spolu na cestu za dobrodružstvím
- při svých cestách nedopatřením zabijí posvátného býka bohyně lásky **Ištar**, ta žádá trest - Enkidu umírá
- Gilgameš poprvé přemýšlí o smrti, chce získat nesmrtelnost, dlouhé putování - nakonec bez výsledku, ale zastávka u **Uta-napištiho** - zmínka o potopě světa
- vrací se poučen, že nesmrtelné je pouze jeho dílo (město, hradby, činy)

Epos o Gilgamešovi

„Velké jsi dokázal dílo, ...“ odvětil Uršanabi.
„Nesmírnou hradbou jsi zabezpečil svůj lid před vojákem z jiného města i před lupičem z pouště. Budeš žít v paměti pokolení příštích, dokud bude stát tato urucká hradba, kterou nepřítel nedobude, ani čas nezničí!“

/.../ „Život, který jsem hledal, jsem nenašel ... Marně jsem vykonal víc než jiní lidé, marně jsem také víc vytrpěl. Nemůže najít věčný život, kdo je z lidského plemene!“ ... „Nemůže najít věčný život člověk,“ ukončil tuto řeč Uršanabi, „... může si však zachovat věčné jméno. Svým dílem ses stal nesmrtelným, hrdino...“

Chammurapiho zákoník (1) - Prolog

Já Chammurapi, pastýř povoláný bohem Enlilem, ... král mocný, ... orkán čtyř světových stran, jenž učinil velikým jméno Babylonu, ... sémě královské, jež bůh Sin zplodil, jenž obohacuje město Ur, král rozvážný; válečník, jenž se slitoval nad Larsou, ... pán, jenž oživuje město Uruk, ... ochrana země, ... drak mezi králi, ... síť na nepřátele, ... bůh králů, ... pán hodný žezla a koruny, ... rozvážný, dokonalý, jenž stanovil pastviny a napajedla pro města Lagaš a Girsu, ... jenž se zmocňuje nepřátel, ... oddaný, pokorný vůči velikým bohům, ... mocný král, Slunce Babylonu, jež dává vyjítí světlu nad zemí Sumeru a Akkadu, král, jenž nutí k poslušnosti čtyři světové strany, oblíbenec bohyně Ištary, jsem já.

Chammurapiho zákoník

- Jestliže plnoprávný občan vyrazil oko příslušníku vrstvy plnoprávných občanů, vyrvou mu oko.
- Jestliže zlomil kost plnoprávného občana, zlomí mu kost.
- Jestliže vyrval oka nevolníka nebo zlomil kost nevolníka, zaplatí jednu minu stříbra.
- Jestliže vyrval oko otroka jiné osoby nebo zlomil kost otroka jiné osoby, zaplatí polovinu jeho kupní ceny.

Chamurabiho zákoník

- neexistuje rovnost před zákonem
- obyvatelé rozděleni do 3 skupin, podle toho odstupňována jejich práva a povinnosti
- přísné tresty - “oko za oko, zub za zub”